

ВИКОРИСТАННЯ ДЕЯКИХ ПРИЙОМІВ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

THE USE OF SOME TECHNIQUES OF INNOVATIVE LEARNING IN THE PROCESS OF LANGUAGE TRAINING OF FOREIGN STUDENTS

Статтю присвячено дослідженню практичного використання деяких прийомів інноваційного навчання в процесі мовної підготовки іноземних студентів.

Звертається увага на те, що глобалізація швидко мінливого світу вимагає від сучасного викладача постійного вдосконалення і оновлення своїх знань інноваційних методів навчання. Вважаємо, що впровадження такого навчання в навчальний процес сприяє його успішності та ефективності.

У зв'язку з цим постає питання про необхідність практичного використання деяких методів у процесі професійної підготовки іноземних студентів. Звертається увага на фази навчання нестандартних методичних систем розвитку креативності студентів.

Підкреслюється, що викладачеві на заняттях слід брати до уваги модель креативних якостей особистості, професійно сутнісних для творчої методичної діяльності викладача. Наголошується на тому, що викладач має застосовувати ті методи, які він вважає найбільш вдалими і доцільними для конкретної аудиторії і які відповідають меті комунікації. Тільки за такі умови ці методи можна вважати інноваційними.

Зосереджується увага на тому, що особливістю професійної підготовки іноземних студентів є те, що результативність цього процесу залежить від засвоєння мови країни навчання як засобу спілкування.

Успіх конкретного заняття з мовної підготовки досягається комплексним використанням різних методів, методичних прийомів, засобів і організаційних заходів.

Також акцентується увага на тому, що для розвитку умінь іноземного студента оперативно реагувати на зміну комунікативної ситуації в процесі комплексного розв'язання визначених професійних завдань особливої важливості слід надавати деяким методам інноваційного навчання. Наприклад, таким, як метод case-study, мозговий штурм та метод портфоліо.

У статті наведено приклад тем і завдань, які можливо презентувати іноземним студентам на заняттях з української мови за допомогою описаних методів.

Ключові слова: інноваційне навчання, мовна підготовка, іноземні студенти, професійний розвиток, комунікативна ситуація.

The article is devoted to the study of the practical use of some methods of innovative learning in the process of language training of foreign students.

Attention is drawn to the fact that the globalization of a rapidly changing world requires a modern teacher to constantly improve and update their knowledge of innovative teaching methods. We believe that the introduction of such training in the educational process contributes to its success and effectiveness.

In this regard, the question arises about the need for practical use of some methods in the training of foreign students. Attention is paid to the learning phases of non-standard methodological systems for the development of students' creativity.

It is emphasized that the teacher in the classroom should take into account the model of creative personality traits, professionally essential for the teacher's creative methodological activity. It is also emphasized that the teacher should apply those methods that he considers the most successful and appropriate for a specific audience and corresponding to the purpose of communication. Only under such conditions can these methods be considered innovative.

Attention is focused on the fact that the peculiarity of professional training of foreign students is that the effectiveness of this process depends on learning the language of the country of study as a means of communication.

The success of a particular lesson on language training is achieved through the integrated use of various methods, techniques, tools and organizational events.

Emphasis is also placed on the fact that in order to develop the skills of a foreign student to respond quickly to changes in the communicative situation in the process of complex solution of certain professional tasks, special importance should be given to some methods of innovative learning. For example, such as the case-study method, brainstorming and the portfolio method.

The article gives an example of topics and tasks that can be presented to foreign students in Ukrainian language classes using the described methods.

Key words: innovative education, language training, foreign students, professional development, communicative situation.

УДК 37.02: 376

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-1.33>

Семененко І.Є.,

канд. пед. наук,

доцент кафедри мовної підготовки

Харківського національного

автомобільно-дорожнього університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Саме суспільне консенсусне розуміння того, що освіта – це один із головних факторів цивілізаційного, економічного розвитку держави, дає сьогоднішнім поштовх до стратегічного вирішення завдань і забезпечення системного реформування національної вищої школи, адекватної модернізації та інтеграції її до європейського економічного, культурного, інформаційного простору [1]. Глобалізація швидко мінливого світу вимагає від сучасного

викладача постійного вдосконалення і оновлення своїх знань інноваційних методів навчання.

Викладачі по-різному виражають готовність до змін і здатні сприймати та втілювати інновації. Це вимагає методичної творчості, яку трактуємо як діяльність, спрямовану на вдосконалення змісту, структури та організаційних форм освіти, пошук та впровадження у практику навчання нестандартних методичних систем розвитку креативності студентів. Діяльність такого виду проходить певні фази:

– інформаційну, яка полягає у відборі або створенні для впровадження в практику навчання організаційних форм і пошуково-креативних схем навчання, прогнозування результатів діяльності;

– мотиваційну, яка полягає у створенні творчого сприятливого навчального середовища;

– стратегічну, яка спрямована на впровадження в практику навчання інноваційних методичних систем. У цій фазі якнайбільше виявляється готовність викладача до творчої діяльності. Пошук шляхів реалізації запланованих результатів навчання вимагає уміння переорієнтуватися в процесі діяльності;

– діагностичну, у якій здійснюється аналіз результатів навчання та планування системи відповідних педагогічних впливів з метою корекції навчальної діяльності.

Лише творчий педагог буде адекватно реагувати на нестандартні ідеї, творчо працювати в рамках інноваційної системи навчання. Наведено модель креативних якостей особистості, професійно сутнісних для творчої методичної діяльності викладача. До найважливіших належать: 1) мотиваційно-креативні властивості: мотиви, інтереси, потреба в самореалізації, творча позиція; 2) емоційно-креативні властивості: емпатія, багатство емоційного досвіду, експресивна та імпресивна емоційність; 3) інтелектуально-креативні властивості та здібності: інтуїція, здатність до перетворень, уява й фантазія, дивергентне мислення, прогнозування; 4) естетично-креативні властивості та здібності: прагнення до краси, естетична емпатія, почуття форми, стилю, почуття гумору; 5) комунікативно-креативні властивості: співпраця у творчій діяльності, здатність мотивувати творчість інших, акумулювати творчий досвід; 6) екзистенціально-креативні властивості: позитивна «я-концепція», нонконформізм, індивідуальний стиль діяльності [10].

У процесі мовної підготовки іноземних студентів, основною метою якої є їхнє професійне становлення, слід використовувати різні методи, але потрібно вибирати найбільш доцільні для різних контекстів. Єдиного методу не існує, оскільки рівень студентів різний. Викладач має застосовувати ті методи, які він вважає найбільш вдалим і доцільними для конкретної аудиторії і які відповідають меті комунікації. Тільки за такої умови ці методи можна вважати інноваційними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку системи підготовки фахівців для зарубіжних країн є предметом досліджень низки українських та зарубіжних науковців. Аналіз праць, присвячених навчанню іноземних студентів, свідчить, що основну увагу зараз вчені звертають саме на інноваційне навчання. Розглядається воно як сучасна освітня технологія (А. Алексюк, І. Доброскок, В. Коцура, С. Нікітчина,

В. Кремень, В. Ільїна, С. Пролєєва, М. Лисенка, П. Сауха). Обґрунтовуються організаційно-педагогічні умови застосування інноваційного навчання у процесі фахової підготовки (О. Абдалова, О. Ісакова, О. Василенко, І. Галиця, О. Галиця, В. Доучаєва, О. Фатхутдінова, Ю. Бистровпа, О. Арламов, М. Бургін, В. Журавльов, В. Загвязинський, Н. Юсуфбекова). Описуються сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців (Р. Гуревич, Н. Тихомирова, А. Твердохліб), а також методологічні та методичні проблеми їхнього впровадження в навчальний процес ЗВО (В. Осадчий, О. Гуржий, В. Тихомиров). Проблеми мовної підготовки студентів технічних закладів вищої освіти аналізуються у науковій літературі Т. Кошелевою, Г. Поповою, І. Соломахою, О. Суміною, Н. Ушаковою, Н. Хлизовою. Аналізують проблеми вивчення української мови як іноземної такі науковці, як Я. Гладир, І. Жвоніжко, Т. Єфімова, Т. Лагута, О. Тростинська, Б. Сокіл, Т. Лещенко, О. Шевченко, А. Чернова, А. Зарицька, Ю. Турченко, Т. Лещенко. Питання використання інноваційних технологій у процесі викладання іноземних мов розглядали О. Коваленко, Є. Можар, Л. Олійник, В. Корженко та інші. Міжкультурна компетенція як необхідна умова розвитку інноваційних процесів у навчанні української мови як іноземної розглядалася науковцем В. Юхименко; М. Жовнір, Н. Бондар, І. Бедько займалися проблемою використання вебінарів лінгвокраїнознавчого спрямування в процесі навчання української мови як іноземної.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Отже, проблема інноваційного навчання є дуже актуальною в педагогічному аспекті. Водночас вона є недостатньо дослідженою стосовно мовної підготовки іноземних студентів.

Метою статті є дослідження практичного використання деяких прийомів інноваційного навчання в процесі мовної підготовки іноземних студентів.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про вищу освіту» серед основних завдань вищих навчальних закладів передбачає «забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності» [8].

Організація підготовки фахівців для зарубіжних країн в українських ЗВО має визначитись наполегливістю та послідовністю викладацького впливу з метою досягнення якості підготовки спеціаліста, оскільки ступінь досягнення позитивного результату свідчить про конкурентоспроможність та статус закладу вищої освіти у міжнародній спільноті. Ефективності професійної підготовки сприяє емоційно-психологічне задоволення освітнім процесом, комфортність умов навчання, успішність засвоєння освітньої програми та усвідомлення правильності професійного вибору. Особливістю професійної підготовки іноземних

студентів є те, що результативність цього процесу залежить від засвоєння мови країни навчання як засобу спілкування.

Активність іноземних студентів у навчальній діяльності залежить від їхнього пізнавального інтересу та від організації цієї діяльності упродовж навчального року. Успіх конкретного заняття з мовної підготовки досягається комплексним використанням різних методів, методичних прийомів, засобів і організаційних заходів. Особливу увагу слід звертати на зв'язок теоретичних знань з практичними вміннями. Слід зазначити, що при цьому в іноземних студентів підвищується інтерес до занять, що виявляється важливим, оскільки мотивація може слабшати і потрібно докласти певних зусиль для посилення зацікавленості навчанням.

Для розвитку умінь іноземного студента оперативно реагувати на зміну комунікативної ситуації в процесі комплексного розв'язання визначених професійних завдань особливої важливості слід надавати деяким методам інноваційного навчання. Наприклад, таким, як метод case-study, мозковий штурм (варіант кейса всередині) та метод портфоліо.

Мета методу аналізу конкретної ситуації полягає в тому, щоб студенти проаналізували ситуацію, розібралися в суті проблем, запропонували можливі рішення і вибрали найкраще з них. Цей метод поділяється на етапи: підготовчий, ознайомлювальний, аналітичний і підсумковий. Студенти організуються в групи, їм пропонується тема для обговорення, надається певний матеріал, а потім відбувається дискусія за участю студентів. Викладач спрямовує процес дискусії і спонукає студентів до взаємодії.

За Н.О. Гуляєвою, метод кейс-стаді розвиває такі навички:

1. Аналітичні - вміння аналізувати інформацію, класифікувати її, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, мислити логічно;
2. Практичні - сприяють формуванню на практиці навичок використання різних методів та принципів;
3. Творчі;
4. Комунікативні - вміння вести дискусію, використовувати наочний матеріал, захищати свою точку зору, складати короткий огляд;
5. Соціальні - оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати дискусію, аргументувати свою точку зору.

Кейс має відповідати таким вимогам:

- Бути актуальним на сьогоднішній день;
- Відповідати чітко поставленому завданню;
- Мати відповідний рівень складності;
- Ілюструвати кілька аспектів;
- Розвивати аналітичне мислення;
- Стимулювати дискусію;
- Мати кілька рішень [4].

Мозковий штурм - оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, у процесі якого учасникам обговорення пропонується висловлювати якомога більше таких варіантів. Слід використовувати всередині методу конкретних ситуацій. Наприкінці, з загального числа висловлених ідей відбирають найбільш вдалі, які можуть бути використані на практиці.

Метод портфоліо (папка для документів). Студенти здійснюють збір, аналіз і вибір зразків своєї роботи, які відповідають оціночному критерію їхнього курсу. Завдяки цьому методу у студентів поліпшуються навички критичного мислення і забезпечується більш глибоке розуміння досліджуваної дисципліни.

Наведемо приклад тем і завдань, які можливо презентувати іноземним студентам на заняттях з української мови за допомогою методу конкретних ситуацій, мозкового штурму та портфоліо.

Тема для обговорення: «Кодекс екологічної етики інженерів-технологів». Завдання до теми: Коротко сформулюйте основну думку тексту. Пронумеруйте заповіді за ступенем важливості (як ви це розумієте). Висловіть свою думку до пункту кодексу 3. Дайте відповіді на запитання: «Що ви будете робити, якщо дізнаєтеся, що ваші дії завдають шкоди людям?», «Які зміни Ви б внесли до кодексу етики?».

Тема для обговорення: «Інфляція в економіці. Безробіття.» Завдання до теми: Використовуючи інформацію тексту, назвіть процес-причину і процес-наслідок.

Тема для обговорення: «Як колір впливає на людину?» Завдання до теми: Розкажіть про те, якого кольору автомобіль ви хотіли б мати. Обґрунтуйте свою відповідь, спираючись на інформацію тексту.

Тема для обговорення: «Мова креслення». Завдання до теми: Знайдіть в інтернеті інформацію про міжнародну організацію зі стандартизації (ISO). Запишіть коротку інформацію про історію її створення.

Тема для обговорення: «Людина і машина». Завдання до теми: Прочитайте такі твердження. Висловіть свою думку за допомогою слів: згоден / не згоден; згодна / не згодна.

Тема для обговорення: «Спілкування в інтернеті». Завдання до теми: Розкажіть про головні правила спілкування в інтернеті.

Тема для обговорення: «Антропогенна діяльність». Завдання до теми: Розкажіть про те, як вирішуються еколого-економічні проблеми у вашій країні.

Тема для обговорення: «Україна». Завдання до теми: Перекажіть текст за планом. На підставі плану тексту складіть розповідь про свою країну.

Тема для обговорення: «Здоров'я нації та майбутнє країни». Завдання до теми: Поясніть, як ви розумієте слова «здоровий спосіб життя».

Теми для обговорення: «Основні причини техногенних аварій». «Чи збережеться сім'я?». «Роль інформаційних технологій у сучасному світі». «Чим ми дихаємо». Завдання до теми: Висловіть свою думку з таких питань.

Отже, існує величезний вибір методик навчання іноземної мови. Головним завданням викладача мовної підготовки є вибір відповідного методу для конкретної цільової аудиторії.

Висновки. Іноземні студенти мають розуміти, що якість їхньої мовної підготовки безпосередньо впливає на успішне вирішення питань професійного розвитку, а викладачі – що успіх навчання загалом залежить від методики викладання, від їхнього вміння користуватися різними інноваційними методами та прийомами. Для вибору відповідного методу необхідно враховувати психологічний комфорт іноземного студента, його вмотивованість до навчання; студент має виступати ініціатором, бути активним учасником навчального процесу; усвідомлювати, що його професійне майбутнє більшою мірою залежить від нього самого, від його інтересів. Викладачеві необхідно стимулювати мовні, когнітивні й творчі здібності, використовуючи різні форми роботи, що стимулюють активність та самостійність студентів. Прийоми інноваційного навчання сприяють їхній кращій адаптації в сучасному соціальному середовищі, що швидко змінюється. Досвід показав, що такі прийоми знижують робоче навантаження, вчать працювати в команді, розвивати мислення, шанувати різні точки зору, сприяють розвитку комунікативних навичок, мотивації, допомагають студентові створювати власну стратегію навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бистрова Ю.В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство* : електрон. наук. вид. 2015. № 1 (4).
2. Бистрова Ю. В. Креативна компетентність особистості: зміст та основні напрямки формування у вищій школі. *Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні*. Харків, 2015. 6.1, С. 396–407.
3. Галиця І. Інтелектуально-конкурентні ігри як креативний механізм активізації педагогічного, наукового та інноваційного. *Вища школа*. 2011. № 1. 106 с.
4. Гуляева Н.А. Преподавание иностранных языков студентам в технических высших учебных заведениях за рубежом (Анализ и тенденции развития методов и используемых средств). *Гуманитарные научные исследования*. 2016. № 4.
5. Информационно-коммуникационные технологии в профессионально-техническом образовании : монография. Винница : Нилан лтд., 2016. 412 с.
6. Курушина М.А., Літвінова І.М. Основні методичні прийоми вдосконалення мовної та комунікативної компетенції студентів соціально-гуманітарного напрямку. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. *Міжпредметні зв'язки: збірник наукових праць*. Харків : Константа, 2016. № 28, С. 68–76.
7. Лисенко М.В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства. Київ, 2013. С. 11.
8. Программа устойчивого развития на период после 2015 года. 2014. № 63. Ст. 1728.
8. Старых В.А. Моделирование компетенции в технологиях цифрового образования. 2018. № 1, С. 64–71.
9. Твердохліб А.І. Smart Education – нова тенденція у сфері освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 48, С. 236–240.
10. Швай Р.І. Психологія та педагогіка творчості : навч. Посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 200 с.
11. Шелест Г.Ю. Вивчення української мови як іноземної: проблеми, нові методики, перспективи. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 3. Т. 1. С. 51–55.